

KARULA RAHVUSPARGI KOOSTÖÖKOGU JA KOGUKONNA KOOSOLEKU PROTOKOLL

Ähijärve, Antsla vald, Võrumaa
Algus kell 17:00, lõpp kell 19:45

23. mai 2019. a

Juhatas ja protokollis: Kaili Viilma
Osalejate nimekiri lisas 1 (22 osalejat).

PÄEVAKORD

1. Karula rahvuspargi maaomanike küsitluse tulemused – Kadri Kuusksalu
2. RMK külastuskorralduskava - Tiia Ilmet
3. Karula rahvuspargi, Karula loodusala ja Karula linnuala kaitsekorralduskava tutvustamine – Kadri Kuusksalu
4. Kohapeal algatatud küsimused

1. Karula rahvuspargi maaomanike küsitluse tulemused – Kadri Kuusksalu

Eesti Maaülikool küsitles rahvuspargis 29 inimest, Keskkonnaamet saatis küsimustiku kõigile maaomanikele, s.o. 241 küsimustikku (neist e-postile 57, tavapostiga 111 ja ülejäänud kojuviimisega). Vastata said kõik täisealised rahvuspargi maaomanikud ja elanikud. Kokku vastas 107 inimest (ehk 44,4%). Vastanute seas veidi enam mehi (54%). Aastaringelt elas rahvuspargis 67% vastanutest. Kõige suuremaks probleemiks Eestis peeti ääremaastumist. Kõige olulisemaks looduskaitsealaseks väärtuseks peeti põlismetsi, seejärel traditsioonilisi maastikke ja märgalasid. Kaitsealaseid arvas Eestis olevat pigem palju 29% või piisavalt 24% vastajatest. 38% meeldib kaitsealal elada, 24% pigem meeldib. Ka vastajate mujal elavatele sugulastele, sõpradele ja tuttavatele meeldib, et vastajate kodukoht on kaitsealal. 71 vastajat elab rahvuspargis ilusa looduse pärast, 62 vastajale on see esivanemate kodukoht, vähe on neid, kes elavad rahvuspargis toetuste pärast või seetõttu, et nende töökoht asub rahvuspargis. 38% hindab looduskaitsealast tegevust oma kodukandis heaks, 25% neutraalseks, 20% halvaks. Negatiivsema poole pealt toodi välja liigsed kitsendused, institutsioonidevahelise tegevuse koordineerimatus, administratsiooni puudumine ja ametnike kaugus. 47% vastanutest arvab, et tunneb oma kodukohas kehtivaid looduskaitse-alaseid reegleid ja piiranguid keskmiselt, 25% pigem hästi. Enamasti arvati, et enamusi piiranguid neid suurt ei mõjuta. Kõige enam märgiti, et mõjutavad piirangud metsaraie – 27 vastajat märkis, et mõju on pigem negatiivne ja 19 vastajat, et mõju on negatiivne. 46% arvas, et kaitsekorralduskavades ja -eeskirjades pole arvestatud kohalike elanike huvidega. 72% vastajatest arvas, et looduskaitse-alaseid piiranguid on piisavalt. Otstarbekaks ei peetud soode tekitamist, metsade majandamata jätmist, liiga hilist niitmisaega, mootorsõidukite piirangut Ähijärvel. Täiendava piiranguna sooviti taimekaitsevahendite keelustamist ning metsaraie ja väljaveo keeldu rahvuspargiga piirentvõlt aladelt väljaspool talve (et takistada kahjurite levikut). Suurem osa arvas siiski, et rahvuspargis elamine ei mõjuta nende tegevusvabadust. 79% arvas, et kaitseala valitseja peaks olema riik. Looduskaitseala mõju kinnisvara väärtusele peeti kokkuvõttes pigem positiivseks.

Arvati, et piirangutest põhjustatud kahju leevendamiseks peaks olema peamiselt rahaline kompensatsioon, kompensatsioonimeetmed või piirangute vähendamine kaitseala püsielanikele. 48 vastajat arvas, et suvekodude ulatuslik rajamine mõjutaks kaitseala negatiivselt. Mõõdukat rahvastiku sissērännet peetakse kõige positiivsemaks, liiga palju rahvast siiski ei soovita. Pigem positiivseks peetakse üldiselt ka külastajate arvu mõõdukat kasvu, külastusobjektide ja muude ettevõtete mõõdukat rajamist. Rahvastiku väljarännet peetakse väga negatiivseks. Kõige

negatiivsema mõjuga peetakse kaitseala kaotamist (57 inimest). Looduse kaitse eest ei olda eriti valmis kõrgemaid hindasid maksma. Kodukoha maastikus peetakse häirivaks keskkonda paisatud jäätmeid, söötis maid ja võsastumist ning lagunevaid hooneid. 39% on igal juhul nõus hooldama oma kodukoha maastikke, 36% hooldaks siis, kui kulud kaetakse ja 15% soovib sellest tulu saada. 40% arvab, et praegused toetused ei ole piisavad, vaid 16% arvas toetused piisavaks ja 44% ei osanud seisukohta võtta. Olulisemateks infoallikateks on Tarupettäi (79 inimest), sõbrad ja tuttavad (65 inimest) ja Karula rahvuspargi koduleht (45 inimest). Püsielanike võru keele oskus: 18 inimesel emakeel, 34 inimest kõneleb võru keeles aeg-ajalt. Suurim osa inimestest (44%) on elanud piirkonnas mitu inimpõlve ja lähima 5 aasta jooksul ei kavatse enamuse elukohta vahetada. Rahvuspargis mitteelavate maaomanike seas oli mitu inimest, kes märkis, et sooviks tulla rahvusparki elama, kui selleks oleks võimalus.

2. RMK külastuskorralduskava (KÜKA) Karula rahvuspargi osa - Tiia Ilmet

10 aastaks kavandatud KÜKA tööversiooniga saab tutvuda RMK kodulehel, kus kava materjalid on **leitavad ja kommenteeritavad kuni 31. juulini** lingil <https://www.rmke.ee/organisatsioon/tegevusvaldkonnad/loodushoid/kulastuskorralduskavad/haanj-a-ja-polva-voru-kulastusalad>, kus on ka ettepanekute vorm. SWOT analüüs tehti RMK töörühma poolt (loodusvahid jne).

2020. aastal peaks loodetavasti tulema uus külastajauuring, aga pole veel päris kindel. 2015. aasta uuringu alusel olid 37% kõrgharidusega külastajad, 95% külastajaid Eestist. Karula tugevused: rahvusvaheline kaubamärk, vaheldusrikas loodus ja ajalooline puhkeala, võru keel ja püsielanikud, noorenev elanikkond, range kaitsekord, privaatsus, palju väikesi objekte. Nõrkused on range kaitsekord ja toitlustuse ning teenusepakkujate vähesus, ühistranspordi ja majutuse puudumine. Ohud on eramaade omanike muutumine, taristu olukord ja mootorsõidukite kasutamine. Vaja on parandada infovahetust kohalikega, täiendada viidastust ja ühtlustada taristu stiili, suunata kulutavad tegevused kaitsealalt välja ning arendada rahvuspargi keskust (sise- ja õueekspositsiooni), koostööd kohaliku kogukonnaga ning leida majutushoonele hea rakendus. Liiga rangeks kaitsekorraks peetakse liikumispiiranguid.

Eramaaomanikega on tekkinud külastustaristuga juba probleeme. Projektipõhine rahastus eeldab eramaaomanikega lepingu sõlmimist, milleks eriti valmis ei olda. RMK küsib raha taristu arendamiseks looduskaitsealistest fondidest. Mäekonnule ja laste loodusrajale on juba küsitud rahastust. Rebastemõisa vaatetorn loodetakse positiivsemal juhul korda saada aasta pärast, projekteerimishankes on ka lammutamine.

Ettepanek: Amortiseerunud torn tuleks esmalt lammutada ja siis rahulikult uut kavandada. Kui lammutamiseks on vaja hanget, siis peaks selle aegsasti välja kuulutama.

Vastus: Praegu on kõik ühes hankes.

Ettepanek: Rahvusparkides peaks olema kaitsekorralduskava see dokument, kus kavandatakse ka külastuskorraldus, ja ei peaks olema kahte eraldi dokumenti. Paluti see sõnum RMK juhtkonnale edastada. RMK peaks juhinduma oma KÜKA koostamisel kaitsekorralduskavast.

Vastus: Ettepanek võeti teadmiseks. Tegevuste planeerimisel ongi kaitsekorralduskavast lähtutud, RMK ei ühtlusta oma KÜKAs külastusobjektide prioriteete kaitsekorralduskavaga, kuna neil käib objektide prioriteetide hindamine teistel alustel ja teistsuguse skaala järgi kui kaitseala valitsejal.

3. Karula kaitsekorralduskava (KKK) tutvustamine – Kadri Kuusksalu

Praeguseks on KKK ajagraafik palju muutunud ehk viibinud. Hetkel on käsil kaitsekorralduskava tervikteksti lugemine töögruppides. Kava on kättesaadav <https://www.keskkonnaamet.ee/et/karula-rahvuspargi-karula-loodusala-ja-karula-linnuala->

[kaitsekorralduskava-koostamine](#) või <https://www.kaitsealad.ee/est/kaitsekorralduskava-koostamine>; otselink on saadetud ka Karula Hoiu Ühingu listi.

Töögruppide viimase sisendi esitamise tähtajaks pakuti 9. juuni. Kuna laekus ettepanek teha liigikaitse ja maastiku töögrupiga veel kokkusaamisi, siis kaalutakse seda laekunud ettepanekute alusel. Avalikustamine peaks toimuma juulis-augustis.

Peamised tegevused on 4. peatükis, kuhu võiks pöörata läbilugemisel põhitähelepanu. 10 aasta perspektiivis on plaanis täiendada kaitse-eesmärke rahvuspargile oluliste liikide osas (mudakonn, poropoorik jne). Enam püütakse tähelepanu pöörata katusliikidele (rähnid, metsis, musttoonekurg). PLKde hooldamine ja taastamine on endiselt oluline, looduslike metsade ja veekogude hulk peaks püsima ning seisund paranema. Lahendused tuleb leida kobraste tegevustega kaasnevatele probleemidele (maaomanik vs looduskaitse). Kavas on ka kuivenduse mõju uurimine ja kraavide vajaduspõhise hoolduse määramine. Sihtkaitsevööndites kraave ei hooldata, vahel koguni suletakse, samas piiranguvööndis võib olla kuivendus vajalik põldude, niitude, metsade, elamualade jm kaitseks ja säilitamiseks. Vajadusel on plaanis ohjata väikekiskjaid.

Kommentaar: KKKs ei ole praegu sees muud majandamist peale PLKde majandamise ehk traditsioonilist põllumajandust – põllupidamine peaks olema maastike juures välja toodud.

Vastus: Üldiselt on põllumajandus tegelikult kirjas, aga pigem on seda käsitletud kultuuripärandi all. Tekst vaadatakse üle ja tehakse vastavad täiendused, et põllumajanduse osa ka maastiku peatükis enam esile tuua.

Plaaniti ka väärtuslike hoonete inventuuri, kuid see asendatakse ilmselt tutvustamiste ja õppekursioonidega talukomplekside juurde, kuna inventuur/kaardistamine on varasemalt juba tehtud. Samuti saab vajadusel teha eksperthinnanguid.

Ettepanek: Esikohal peaks olema taluarhitektuuri säilitamine, mis on kaitse-eesmärgiks.

Vastus: Keskkonnaametil ei ole tegelikult vahendeid, et midagi restaureerida lasta. Saab vaid juhtida tähelepanu väärtustele, teha koolitusi ja anda nõu, kuidas restaureerida jne. Vastavalt võimalustele on plaanis tellida taluhoonetele põhjalikke eksperthinnanguid. Kui omanikul on soov hoonete korrastamiseks raha taotleda, saab ta viidata kaitsekorralduskavale ning kui hoone on märgitud väärtuslikuks, on tal tänu sellele suurem võimalus toetust saada.

Ettepanek: Keskkonnaamet peaks tegema Muinsuskaitseametiga (MUKA) rohkem koostööd ning mõjutama riiklike rahade suunamist arhitektuuripärandi kaitseks rahvusparkides.

Vastus: Jõudumööda on seda ka tehtud, Keskkonnaameti nõunik Kaja Lotman on kaastatud MUKA töörühma ja tema edastab/kaitseb seal Keskkonnaameti nägemust. Taluarhitektuuri toetuse esimesest voorust tuli ühe laastukatuse raha ka Karula rahvusparki.

Ettepanek: Kui KKKs on väärtuslike hoonete eelisjärjestuse nimekiri, siis see peaks olema MUKA poolt rahastuse aluseks.

Vastus: Hoonete loend pannaksegi KKK lisasse. See on kindlasti abiks rahastuseelistuste tegemisel.

KKK-ga soositakse endiste talukohtade kasutuselevõttu ja uusi hoonestusalasid ei lubata. Lisaks on kavas käsitletud teede temaatika: kavas inventuur, milliseid teid ja mis tingimustel hoida ja hooldada. Toetatakse loodushoidlikke keskkonnakasutuse suundasid läbi kooskõlastuste andmise ja vajadusel kitsenduste seadmise, püütakse kaasata rohkem rahvuspargi elanikke kaitseala loodushoiutöösse.

Küsimus: Kas selle punkti all mõeldakse ka Keskkonnaameti poolset PRIA mõjutamist, et nad toetaks loodushoidlikku majandamist? Samuti tuleks mõjutada Maa-ametit, et PLKd ei loetaks haritavaks maaks ega maksustataks vastavalt.

Vastus: Keskkonnaameti maahoolduse büroo vahendab pidevalt PRIAle maahooldajate tagasisidet.

Kommentaari: PLKde toetused on ajale jalgu jäänud, kuna tootlus on seal kultuurmaadest väiksem ja tulusus seega samuti. Need toetusmäärad tuleks läbi vaadata.

KKK tegevustes veel kavas kultuuripärandi kaardistamine, tutvustamine, kasutamine ja sidumine tänapäevase elulaadiga läbi koolituste, infomaterjalide, teabepäevade. Võru keele toetamine, kasutamine ja esiletõstmine, et seeläbi säiliks ka võrukeelne elanikkond Karula rahvuspargis.

Kommentaari: Karula lastelaagri ärajäämine on suur viga, pigem võiks teised üritused ära jätta, aga lastelaager peaks kindlasti toimuma. Ja seal peaks olema võrukeelne osa.

Vastus: Sel aastal jääb kohalik laager rahvusvahelise laagri tõttu vahele, aga edaspidi ikkagi toimub.

Kommentaari: Elamuehituse uute hoonete juures toetab KKK modernseid lahendusi, aga võiks ka vanamoodsaid lahendusi toetada.

Vastus: Kindlasti toetatakse ka vanamoodsais lahendusi.

Säilitatakse ja arendatakse olemasolevat külastustaristut (sh külastuskeskust ning tehakse ka väliõppeklass ehk matkamaja; viimase kirjeldust veel täpsustatakse), loodetakse kodumajutuse ja toitlustuse võimaluste kasvule, külastusmaht võiks jääda samasse suurusjärku.

Kommentaari ja ettepanekud: Külastusmaht on RMK andmetel viimastel aastatel vähenenud. Külastajaid võiks ikkagi veidi enam olla, et näiteks majutus ja toitlustus ennast ära tasuks.

Oluline on töötav koostöökogu, mis ühendaks huvigruppe ja aitaks probleeme lahendada. Koostöö õppe- ja teadusasutustega, teenusepakkujatega jt rahvusparkidega seotud asutustega.

Küsimus: Kes, millal ja kuidas on tegevused prioritseerinud? Teede ja kobraсте prioriteedid võiks lahti selgitada ehk põhjendada.

Vastus: Pannakse viide 4. peatüki algusesse, mille alusel on prioritseeritud.

Kommentaari: Kaitseala visioon on väga oluline asi ja seda ei saa arutada ainult metsanduse töörühm, vaid seda peaks arutama kõik töörühmad. Maastike ja liikide ning koosluste kaitse töörühmas peaks arutama rahvuspargi visiooni ja ka metsade eesmäärke. Metsad maastikus on kindlasti maastiku teema. Kokkusaamiste ajad peaks aegsasti Google's välja pakkuma ja kaardistama, milline aeg enamusele sobiks.

Vastus: Visioon on siinkohal erandlikult koostatud tagantjärele töögruppides kokkulepitu põhjal – midagi uut, mida töögruppides juba arutatud pole, sinna lisatud ei ole. Töögruppide töö on jagatud teemade mitte peatükkide kaupa. Algselt oli plaanis, et maastike töögrupp tegeleb avamaastike jms ja metsanduse töörühm tegeleb metsadega. Kui on soov veel maastiku ja liigikaitse-elupaikade töögrupiga metsade teemat arutada, tehakse vajadusel täiendavad koosolekud. Eelnevalt kaardistatakse, kas selleks on töörühmadel soov ning siis täpsustatakse sobivaimad ajad ja arutatavad teemad.

Ettepanek: Väljastpoolt tuleks võtta sõltumatu ekspert, kes pakuks välja Saarijärve kaitsekorra lahendused (alternatiivid) lähtuvalt maaomanike soovidest ja kaitseväärtustest. Selle töö võib tellida Karula Hoiu Ühing, kui Keskkonnaamet seda tulemust arvestab.

Vastus: Keskkonnaamet kaalub kõiki ettepanekuid ning saab jagada ka alusandmeid keskkonnaregistrist ning anda vajadusel sisendit lähteülesandele.

Küsimus: Kas Keskkonnaametil on mingi nägemus, kes ja kuidas sellist tööd peaks tegema?

Keskkonnaameti küsimus: Kas seda tööd ei võiks kaitse-eeskirja menetluse raames tellida ja teha?

Vastuväide: Kuna paljud metsateemad on just Saarijärve sihtkaitsevööndiga seotud, siis oleks hea see töö just praegu KKK raames ära teha ning tulevikualternatiivide pakkumisega pinged maha võtta.

OTSUS: Kõik inimesed, kes on KKK juba läbi lugenud, võiks oma tagasiside 9. juuniks ära esitada. Siis saaks Keskkonnaamet kaardistada arutamist vajavad teemad ning vajadusel täiendavad koosolekud kokku kutsuda.

/allkirjastatud digitaalselt/

Kaili Viilma,

Keskkonnaameti Lõuna regiooni looduskaitse juhtivspetsialist

Lisa 1. Osalejate nimekiri

KESKKONNAAMET

KARULA
RAHVUSPARK

Osalejate nimekiri

Karula rahvusparki kogukonna koosolek

23.05.2019

Karula rahvusparki keskus, Ähijärve, Antsla vald.

Korraldaja: Keskkonnaamet

Nr	Ees- ja perekonnanimi	Asutus	Allkiri
1.	Silvan Frankberg	Keskkonnaamet	
2.	Elvi Püältsinski	Hauka talu	
3.	Taara Püältsinskaja	Kohalik	
4.	Tiiu Sõmer	RML	
5.	Helen Kivisild	Keskkonnaamet	
6.	Pole Saaruk	R.A	
7.	Henna Pügel	Lajasaare talu	
8.	Leedo Kump	Lõveõnne	
9.	Ilmar, Põnnu	-	
10.	Mihk Tomson	EMV, Madra	
11.	Merile Tsümmen	RML	
12.	Päivi Ilves	Saare talu	
13.	Richard Olson	Mäeküla talu	
14.	Kaili Püsalu	Alakõnnu talu	
15.	Eleri Laidma	Keskkonnaamet	
16.	Siiri Suurkõivu	Keskkonnaamet	
17.	Kalle Eller	EVT Jõelisehüüde SA	
18.	Kaili Püälma	Keskkonnaamet	
19.	MATS MERISTE	TALUPIDAJA	
20.	Mati Urbaniuk	Väitemäe talu	
21.	Melika Kainsoo	Ants-Mähele	
22.	Kaarel Eemagun	Ants-Mähele	